



Warmte- visie baant weg voor energie- transitie

Om te voldoen aan afspraken uit het Energieakkoord moet Nederland niet alleen meer duurzame energie opwekken, maar ook meer energie besparen. Dit kan door de warmteproductie te verduurzamen en door restwarmte uit de industrie meer te benutten. Warmte vormt zo de volgende stap in de energietransitie.

Tekst: Edward Brans, advocaat bij Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn in Den Haag

Nederland heeft zich eind 2012, in het kader van de onderhandelingen over het vervolg op het Kyoto-Protocol, samen met de Europese Unie bereid verklaard om in 2020 binnen de Europese Unie een reductie in de emissies van broeikasgassen te realiseren van 20% ten opzichte van 1990. Deze doelstelling is verdeeld over installaties die onder het Europese systeem voor emissiehandel (EU Emissions Trading System, ETS) vallen en die daar niet onder vallen (niet-ETS). Op dit moment vallen er zo'n 12.000 installaties uit de energie-intensieve industrie en de elektriciteitssector, alle gelegen in de Europese Unie, onder de ETS. Alle emissies afkomstig van andere bronnen zijn niet aan te merken als ETS-emissies en worden gerekend tot niet-ETS. Voorbeelden hiervan zijn emissies afkomstig van huishoudens, land- en tuinbouw en emissies van personen- en bestelauto's. In Nederland is zo'n 45% van de broeikasgasemissies afkomstig van ETS-installaties.

Klimaatdoelstellingen

Voor de ETS-sector geldt voor 2020 een doelstelling van 21% vergeken met 2005. Deze doelstelling geldt voor de EU als geheel en geen onderscheid wordt gemaakt naar EU-lidstaat. Dat is anders voor de emissiedoelstelling voor de niet-ETS-sector. Voor Nederland geldt voor 2020 voor deze sector een reductiedoelstelling van 16% ten opzichte van 2005. Nederland tracht deze doelstelling te realiseren door onder meer in te zetten op de vergroting van het aandeel hernieuwbare energie, de vermindering van energiegebruik en op energiebesparing. De afspraken over de realisering van deze doelstellingen zijn vastgelegd in het Energieakkoord.

Energiebesparing

Een belangrijke pijler van het akkoord is energiebesparing. De afspraken hierover richten zich zowel op de gebouwde omgeving als industrie. Veel energie blijkt gebruikt te worden voor het opwekken van warmte, bijvoorbeeld voor de verwarming van woningen en (kantoor) gebouwen én voor industriële processen in fabrieken en installaties. Veel van die warmte gaat

nu nog verloren en zou dus nuttiger kunnen worden ingezet. Dat geldt bijvoorbeeld voor de restwarmte uit de industrie. Die warmte zou via een warmtenet kunnen worden aangeboden aan huishoudens, bedrijven en de glastuinbouw. Dat bespaart niet alleen energie, maar levert ook een reductie op van de uitstoot van broeikasgassen, bijvoorbeeld van de huizen en gebouwen die aangesloten worden op een warmtenet en die zich eerder nog via een eigen CV-ketel voorzagen van warmte. Gezien de emissiedoelstelling van Nederland voor de niet-ETS-sector voor 2020, is dit niet onbelangrijk.

Warmtevisie

Onlangs publiceerde minister Kamp van Economische Zaken een Warmtevisie. Doel van de Warmtevisie is onder meer de warmtevraag in Nederland te verduurzamen en het aandeel restwarmtebenutting te vergroten. In 2013 werd zo'n 3,6% van de geleverde warmte duurzaam geproduceerd, bijvoorbeeld door het gebruik van WKO (warmte- en koudeopslag) en geothermie. In 2013 werd zo'n 5% van de warmtevraag gedekt door de levering van restwarmte. Het aandeel van beide moet in de nabije toekomst aanzienlijk omhoog.

WARMTELEVERING MOET ONDERDEEL WORDEN VAN RUIMTELIJK BELEID

Uit de Warmtevisie volgt dat het voorgaande bereikt zou moeten worden door een veelheid aan maatregelen. Een ervan ziet op de ruimtelijke ordening. Uit de Warmtevisie volgt dat provincies en gemeenten gestimuleerd gaan worden warmtelevering onderdeel te laten te zijn van het eigen ruimtelijk beleid. Dat zou erin moeten resulteren dat provincies en gemeenten niet alleen warmtegebieden aanwijzen voor het gebruik van WKO, maar ook warmtevraag en -aanbod clusteren, zodat al vroeg duidelijk wordt wat de meest optimale inrichting van een gebied is.

'Open warmtenet'

Daarnaast is het kabinet voornemens wat te doen aan één van de knelpunten die met betrekking tot

de levering van restwarmte wordt gesignaleerd; de leveringszekerheid. Veelal zijn de afnemers van restwarmte afhankelijk van één enkel bedrijf, te weten het bedrijf die de restwarmte bezit. Deze afhankelijkheid brengt een onzekerheid met zich over het aanbod van restwarmte en daaraan zou een einde moeten worden gemaakt, bijvoorbeeld door warmtenetten te creëren met meerdere leveranciers; een 'open net' waarop diverse warmteaanbieders zijn aangesloten. Dat kunnen ook bedrijven die middels geothermie warmte winnen en de restwarmte 'kwijt moeten'.

VERPLICHTING OM HUISHOUDENS AAN TE SLUITEN OP GASNET WORDT LOSGELATEN

Tot slot is nog interessant te vermelden dat er nadere regels opgesteld gaan worden die gemeenten (en anderen) betere mogelijkheden geven een keuze te maken tussen de aanleg van een gasnet of een warmtenet. Er wordt dan derhalve afgestapt van de verplichting van de beheerder van het gasnet om huishoudens aan te sluiten op het gasnet. Overigens heeft het voorgaande niet alleen betrekking op nieuwbouwwijken. In veel steden is het gasnet aan renovatie toe en ook in dat kader zou de vraag aan de orde moeten kunnen komen of dan niet beter gekozen zou kunnen worden voor de aansluiting op of de aanleg van een warmtenet.

Uitvoeringsagenda

Om bovenstaande ambities te realiseren is een uitvoeringsagenda opgesteld. Deze is opgenomen in de Warmtevisie. Meest interessant onderdeel hiervan zijn de plannen die zijn gericht op het creëren van 'open' restwarmtenetten en daarmee het vergroten van de leveringszekerheid én de plannen die bestaan om de belemmeringen voor de kleinschalige productie van hernieuwbare energie – door VVE's, particulieren of bedrijven – op te heffen.

Al met al veel ambitie. Noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen die Nederland zich gesteld heeft. ☺